

EMD-bulletin

– nytt fra menneskerettsdomstolen i Strasbourg

Nr. 10 År 2016 Dato 15.november Utgiver Norsk senter for menneskerettigheter

I oktober ble det avsagt én kategori 1-avgjørelse, mot Kroatia. Det ble avsagt to avvisningsavgjørelser mot Norge i oktober.

Månedens utvalgte: **CASE OF MURŠIĆ v. CROATIA**

Date: 20/10/2016 **Application no.:** 7334/13

Articles: 3; 35; 35-1; 41

Conclusion: Preliminary objection dismissed (Article 35-1 - Exhaustion of domestic remedies) – Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment) (Substantive aspect) – No violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment) (Substantive aspect) – No violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment) (Substantive aspect) – Non-pecuniary damage - award (Article 41 - Non-pecuniary damage – Just satisfaction)

Saken handler om:

Saken handler om hvorvidt det utgjorde brudd på artikkel 3 at klageren i perioder disponerte mindre enn tre kvadratmeter på fengselscellen.

Fakta:

Klageren var en kroatisk statsborger. Han ble dømt for væpnet ran og tyveri. Han klaget på forholdene ved fengselet han satt i. Han krevde overføring til et annet fengsel, både av personlige grunner og fordi det ville være lettere for familien hans å besøke ham der. Klagene ble avvist. Han klaget deretter både til førsteinstansdomstolen og den konstitusjonelle domstolen, men klagen ble funnet åpenbart ugrunnet.

Klageren brakte saken inn for Domstolen 17. desember 2012. I dom 12. mars 2015 [no. 7334/13], avsagt i kammer, konkluderte Domstolen under dissens med at det ikke forelå en krenkelse av artikkel 3. Saken ble 6. juli 2015 besluttet henvist til avgjørelse i storkammer, etter anmodning fra klageren.

Tredjepartsintervensjon fra Observatoire international des prisons - section française (OIP-SF), Ligue belge des droits de l'homme (LDH), Réseau européen de contentieux pénitentiaire (RCP). og «L'altro diritto onlus».

Anførsler:

Norsk senter for menneskerettigheter

Redaktør **Kjetil Mujezinović Larsen**

Kompilasjon og redaksjonsassistent **Eva Linn Oksavik og Ragnhild Lunner**

Kontakt & abonnement c.b.astруп@nchr.uio.no

Klageren anførte at det forelå krenkelse av artikkel 3, fordi han ikke fikk tilgang til tilstrekkelige rekreasjonsaktiviteter eller arbeid i fengselet, og fordi han var plassert i en celle som manglet tilstrekkelig plass. Han anførte at han over en periode på totalt 50 dager, inkludert en periode på 27 sammenhengende dager, satt på en celle der han personlig disponerte mindre enn 3 kvadratmeter. Det var også kortere perioder der han satt på en celle der han disponerte mellom 3 og 4 kvadratmeter. Han anførte at det måtte følge av Domstolens praksis at det å disponere mindre enn 3 kvadratmeter i en fellescelle i seg selv var tilstrekkelig til å fastslå krenkelse av artikkel 3. Klageren anførte også at Domstolen burde følge standarden til Europarådets torturkomité (CPT) som er 4 kvadratmeter.

Staten imøtegikk klagerens anførsler, og anførte i tillegg at klageren ikke hadde uttømt nasjonale rettsmidler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen avviste innledningsvis statens preliminnære innsigelser om at nasjonale rettsmidler ikke var uttømt.

Domstolen gjorde først rede for de prinsipielle utgangspunktene for vurderingen av om det foreligger brudd på artikkel 3, når det gjelder klager om mangel på

plass i fengsel. Basert på en gjennomgang av Domstolens rettspraksis, kom den fram til at den rådende standarden for antall kvadratmeter per innsatt i fellesceller var 3 kvadratmeter. Når den individuelle plassen for hver innsatt i en fellescelle ble lavere enn 3 kvadratmeter, forelå det en sterk presumsjon for at det var en krenkelse av artikkel 3. Presumsjonen kunne motbevises av myndighetene, som hadde bevisbyrden, dersom de kunne vise at det forelå andre forhold som tilstrekkelig kunne kompensere for den manglende plassen. Den sterke presumsjonen for brudd på artikkel 3 ville normalt bare kunne bli motbevist dersom tre kumulative vilkår var oppfylt. Det første var at mangelen på plass under 3 kvadratmeter var kortvarig, sporadisk og ubetydelig. Det andre var at reduksjonen i plass ble kompensert for med tilstrekkelig bevegelsesfrihet og aktiviteter. Det tredje var at klageren er innsatt i det som generelt ble sett på som en egnet innretning for frihetsberøvelse, og det ikke forelå skjerpene omstendigheter ved frihetsberøvelsen. Dersom cellen hadde mellom 3 og 4 kvadratmeter per innsatt, hadde størrelsen på cellen betydelig vekt i helhetsvurderingen av om det foreligger krenkelse av artikkel 3. Domstolen understreket også Torturkomiteens viktige rolle.

Domstolen behandlet deretter klagerens anførsel om krenkelse av artikkel 3 som følge av mangel på personlig plass i cellene. Den la til grunn at det i denne saken forelå en sterk presumsjon for krenkelse av artikkel 3, fordi klageren i flere perioder hadde oppholdt seg på en celle med mindre enn 3 kvadratmeter disponibel og personlig plass. Spørsmålet ble da om myndighetene hadde klart å motbevise presumsjonen. Domstolen kommenterte at flere av periodene var relativt korte, men at det også var en periode på 27 sammenhengende dager. Domstolen vurderte derfor først om 27-dagers-perioden kunne anses som en kort og ubetydelig periode med hensyn til kravet til personlig plass. Den sammenliknet tilfellet i den foreliggende sak med en tidligere sak, der det ble fastslått krenkelse i et tilfelle der klageren over en periode på 26 dager disponerte noe mer plass enn klageren i denne saken. Domstolen la derfor til grunn at perioden på 27 dager der klageren disponerte over færre enn tre kvadratmeter utgjorde et besvær som gikk utover det uunngåelige nivå av lidelse som fengsling medfører. Behandlingen utgjorde dermed en nedverdiggende behandling som var forbudt

§ Article 3 – Prohibition of torture

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

etter artikkel 3. Domstolen konkluderte med at det forelå krenkelse av artikkel 3, hva gjaldt den sammenhengende perioden på 27 dager.

Med hensyn til de andre periodene fastslo Domstolen først at de var kortvarige. Domstolen så derfor på om det forelå andre faktorer som kunne påvirke helhetsvurderingen. Med hensyn til bevegelsesfrihet og aktiviteter utenfor cellen, bemerket den at bevismaterialet som myndighetene hadde fremlagt om fangenes aktivitetsmuligheter var troverdig, fordi det ikke forelå noen grunn til å betvile autensiteten, objektiviteten eller troverdigheten til materialet. Domstolen la vekt på at fangenes mulighet til to timers utendørs fysisk aktivitet var i overenstemmelse med Torturkomiteens minimumsstandard. Fangenes mulighet til fri bevegelse utenfor cellen på inntil tre timer om dagen, samt tid til måltider utenfor cellen, ble også vektlagt. Domstolen kom til at dette veide opp for manglende arbeidsplasser i fengselet, og at det ikke kunne sies at fangen var overlatt til å oppholde seg på cellen mesteparten av dagen uten noen meningsfull aktivitet. Dette var dermed tilstrekkelige faktorer til å veie opp for den manglende personlige plassen. Spørsmålet ble da hvorvidt klageren var holdt under generelt akseptable forhold i fengselet. Domstolen la til grunn dokumentasjonen som forelå fra myndighetene som troverdig, og la betydelig vekt på at klageren ikke hadde klaget på hygien og mattilbudet eller de rekreasjonelle aktivitetene da han klaget til konstitusjonsdomstolen. Domstolen la også vekt på at klagerens anførsler med hensyn til de generelle forholdene ved fengselet var inkonsekvente og ikke i overenstemmelse med de tilgjengelige bevis. Domstolen konkluderte med at det var generelt egnede forhold i fengselet. I tilfellet av de kortere periodene konkluderte Domstolen med at myndighetene hadde motbevist den sterke presumsjonen om krenkelse av artikkel 3. Det forelå derfor ikke krenkelse av artikkel 3 når det gjaldt disse periodene.

Til slutt vurderte Domstolen om det forelå krenkelse i tilfellet der klageren disponerte mellom 3 og 4 kvadratmeter. Domstolen konkluderte med at det ikke forelå noen krenkelse av artikkel 3 i disse tilfellene.

Norsk sammendrag på Lovdata.no
Les originalteksten på [Hudoc](#)

Har du kommentarer
eller spørsmål? Send
mail til:
c.b.astrup@nchr.uio.no

Avgjørelser mot Norge: Oktober

Det ble avsagt to avvisningsavgjørelser mot Norge i oktober.

Case of T.S. and J.J. v. NORWAY

Date: 11/10/2016 **Application no.:** 15633/15

Articles: 8; 8-1; 8-2; 34; 35

Conclusion: Inadmissible

Saken omhandler:

Saken gjelder spørsmål om hvorvidt vedtak om å begrense en bestemors kontakt med sitt barnebarn etter at han ble plassert i fosterhjem utgjorde krenkelse av artikkel 8.

Fakta:

Klagerne var to polske statsborgere. Førsteklageren bor i Warszawa, og andreklageren bor i Sandnes. Førsteklageren er mormoren til X, som ble født i 2003. Andreklageren er guttens far. De flyttet fra Polen til Norge. Foreldrene til X gikk fra hverandre i 2010, og han ble boende med moren. Hun døde i 2011. Andreklageren ble da gitt omsorgsretten. Senere ble X tatt inn under offentlig omsorg på midlertidig basis av barnevernstjenesten, fordi andreklageren ikke kunne ta vare på ham. Tiltaket ble gjort permanent av fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker, og X ble plassert i fosterhjem. Andreklageren beholdt foreldre retten, og fikk samværsrett fire timer i måneden. Førsteklageren hadde jevnlig kontakt med X mens moren hans levde, særlig fram til han var fire år og flyttet til Norge. I 2012 søkte førsteklageren om regulert samværsrett med X. Hun fikk samværsrett to ganger i året, med tre møter i løpet av en periode og tre timer for hvert besøk. X fikk uttale seg i saken, og ga uttrykk for et ønske om å møte førsteklageren en gang i året, men ikke i Polen, og helst med tilstedeværelse av en annen voksen. Fylkesnemnda observerte at X hadde magevondt og diare før og etter besøkene til bestemoren. Førsteklageren klaget på vedtaket og krevde mer samværsrett. Tingretten avgjorde ved ankebehandlingen at hun skulle få *mindre* samværsrett, og lagmannsretten avviste anken. Høyesterett avviste også anken.

Anførsler:

Førsteklageren anførte at det forelå en krenkelse av artikkel 8 fordi de norske myndighetene hadde krenket hennes rett til familieliv ved i stor grad å innskrenke hennes muligheter til kontakt med X. Hun anførte også krenkelse som følge av at myndighetene ikke hadde lykkes i å ivareta X sin polske identitet.

Andreklageren klaget på at myndighetene ikke betalte hans saksomkostninger, at fosterfamilien ikke var katolske, at de ikke snakket polsk og at myndighetene ikke hadde svart på førsteklagerens bekymringer angående utdannelsen og helsen til X.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen behandlet først andreklagerens stilling. Den konkluderte med at han ikke kunne regnes som direkte berørt av vedtaket. Dermed kunne han heller ikke anses som «offer» etter artikkel 34, og klagen, hva angikk ham, måtte avvises på grunnlag av artikkel 35.

Domstolen behandlet så førsteklagerens anførsel om krenkelse av artikkel 8. Domstolen la til grunn at det i denne saken gjaldt en sak om «familieliv», slik at bestemmelsen fikk anvendelse. Dette fordi det var tilstrekkelig nære bånd mellom X og førsteklageren. Domstolen anså det også slik at vedtaket om ganske få timer per besøk, som krevde at førsteklageren måtte reise fra Polen til Norge, utgjorde et inngrep i førsteklagerens rett til respekt for familieliv. Det var heller ikke tvil om at saken gjaldt X sin «helse og moral» og «rettigheter og friheter» i henhold til artikkel 8(2). Når det gjaldt spørsmålet om hvorvidt vedtaket var «nødvendig i et demokratisk samfunn», vurderte Domstolen hvorvidt grunnene for å rettferdiggjøre det var «relevante og tilstrekkelige» med hensyn til formålet med artikkel 8(2). I vurderingen av forholdsmessigheten av tiltaket la Domstolen vekt på at forholdet mellom besteforeldre og barnebarn er vesensforskjellig fra forholdet mellom barn og foreldre, og i sin natur tilsier dette en mindre grad av beskyttelse. I den foreliggende saken bemerket Domstolen

at grunnene til den begrensede samværsretten var X sine egne meninger om hvor utstrakt kontakt han ville ha. Vedtaket bygget også på observasjoner som viste at førsteklagerens besøk hadde en negativ påvirkning på X. Siden gutten var 12 år, og det ikke ville være noe som hindret ham fra å ta initiativ til kontakt senere, slo Domstolen fast at myndighetene hadde handlet rett ved å legge vekt på hans egne oppfatninger om hvorvidt økt kontakt ville være i hans interesse. Med hensyn til X sin kulturarv anerkjente Domstolen at førsteklageren representerte en viktig del av hans språklige og kulturelle bånd til Polen. Men slike hensyn innebar ikke nødvendigvis at de norske myndighetene var pålagt å innvilge førsteklageren utvidet samværsrett. Domstolen la vekt på at andreklageren også er polsk, og at han besøker X jevnlig. Domstolen la også vekt på fosterforeldrenes innsats for å legge til rette for at X kunne opprettholde sin kulturarv. At han ikke hadde vist så stor interesse i disse aktivitetene ble vektlagt av tingretten, som konkluderte med hensynet til å ivareta X sin kulturarv ikke gikk foran hensynet til barnets beste. Domstolen aksepterte dette. Domstolen konkluderte derfor med at de nasjonale myndighetene hadde handlet innenfor skjønnsmarginen, og at vedtaket var forholdsmessig og rettferdiggjort i denne konkrete saken. Klagen var derfor åpenbart ugrunnet, og måtte avvises i henhold til artikkel 35(3)a og (4).

Domstolen vurderte deretter førsteklagerens klager vedrørende betaling av saksomkostninger, at fosterfamilien verken var katolsk eller snakket polsk, og at myndighetene ikke hadde svart på hennes bekymringer vedrørende helsen og utdannelsen til X. Domstolen viste til at disse anførselene ikke hadde blitt tatt opp overfor de nasjonale myndighetene. Hun hadde derfor ikke uttømt de nasjonale rettsmidlene. Klagene ble derfor avvist i henhold til artikkel 35(1) og (4).

Norsk sammendrag på Lovdata.no

Les originalteksten på [Hudoc](#)

Case of J.M.N. and C.H. v. NORWAY

Date: 11/10/2016 **Application no.:** 3145/16

Articles: 6; 8; 8-1; 8-2; 35

Conclusion: Inadmissible

Saken omhandler:

Saken handler om hvorvidt vedtak om permanent offentlig omsorgsovertakelse og samværsrett utgjorde krenkelse av artikkel 8.

Fakta:

Klagerne er en svensk statsborger og en norsk statsborger. De har en felles sønn, X, som ble født i 2013. Andreklageren har også et barn, Y, med en annen mann, som ble født i 2006. Andreklageren er diagnostisert med paranoid schizofreni. Etter fødselen til X bestemte barneverntjenesten at han skulle tas inn under offentlig omsorg, på grunn av andreklagerens mentale helse og førsteklagerens manglende evne til å forstå at dette kunne være skadelig for X. Klagerne klaget til fylkesnemnda, men ble avvist. Paret fikk samtidig samværsrett to timer per uke med X. Senere ba barnevernet fylkesnemnda om å vedta at både X og Y permanent skulle tas inn under offentlig omsorg, hvilket ble innvilget. De ble plassert i fosterhjem. Klagerne fikk samværsrett med X i 2 timer, 3 ganger i året.

Andreklageren fikk en del mer samværsrett med Y. Klagerne påklaget vedtaket om offentlig omsorg og samværsrett kun i relasjon til X. Tingretten opprettholdt vedtaket. Klageres anke til lagmannsretten ble avvist når det gjaldt vedtaket om offentlig omsorg, men lagmannsretten vurderte på selvstendig grunnlag spørsmålet om samværsrett. Lagmannsretten kom til at det ville være til barnets beste om vedtaket ble opprettholdt. Klagerne anket avgjørelsen til Høyesterett hva angikk offentlig omsorg, men ikke samværsretten. Anken ble avvist.

Anførsler:

Klageren anførte at det forelå krenkelse av artikkel 8 fordi vedtakene om å plassere X under offentlig omsorg og begrensningen av deres samværsrett, krenket deres rett til familieliv. De anførte også at det tok så lang tid før anken ble behandlet av Høyesterett, at det utgjorde en krenkelse av artikkel 6.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen behandlet først anførselen angående prosedyren rundt vedtaket om offentlig omsorg. Domstolen bemerket at selv om artikkel 8 ikke gir uttrykk for noen eksplisitte prosessuelle krav, så må beslutningsprosessen som leder fram til inngrep være rettferdig og ta tilstrekkelig hensyn til interessene som blir beskyttet av artikkelen. Det var ikke tvilsomt at artikkelen kom til anvendelse. Spørsmålet Domstolen deretter vurderte, var hvorvidt tiltaket var «nødvendig i et demokratisk samfunn». Den vurderte da om grunnene som ble gitt for å rettferdiggjøre vedtaket var «relevante og tilstrekkelige». Domstolen understreket at det kan variere fra medlemsstat til medlemsstat hva som anses som passende myndighetsintervensjon. Det vesentlige vil i alle saker være hva som er til barnets beste. Domstolen bemerket at dens oppgave ikke var å erstatte de nasjonale myndigheter i utøvelsen av barnevernsreguleringen, men å undersøke beslutningene som ble tatt ved utøvelsen av myndighetenes skjønnsmyndighet i lys av konvensjonen. Domstolen bemerket at vurderingstemaet var hvorvidt foreldrene hadde blitt involvert i beslutningsprosessen som helhet, og om de var blitt involvert i en slik grad at det var i overensstemmelse med kravet til beskyttelse av deres interesser. I den foreliggende saken bemerket Domstolen at vedtaket om offentlig omsorg ble vurdert av både fylkesnemnda, tingretten og lagmannsretten. Klagerne fikk juridisk bistand i saksanlegget, og det ble gjennomført en muntlig høring i hver instans med flere vitner og sakkyndigrapporter. Klagerne fikk anledning til å presentere sin sak på en grundig måte. Fylkesnemnda og de to rettsinstansene vurderte et bredt spekter av relevante momenter, og hadde gitt detaljerte henvisninger til rapporter fra sakkyndige og uttalelser fra vitner. Domstolen bemerket videre at alle kildene hadde identifisert ulike mangler ved omsorgskapasiteten til klagerne. Domstolen noterte seg at det ble akseptert at klagerne var i stand til å ta vare på de daglige behov som X hadde, men at han var et sårbart barn med spesielt behov for kontakt og følelsesmessig kontakt med klagerne, noe de ikke var i stand til å oppfylle. Selv om førsteklageren var i stand til å utøve en bedre omsorgsrolle, var han fremdeles ikke i stand til å kompensere for andreklagerens mangel på det. Lagmannsretten hadde også vurdert alternative støttetiltak, men kommet til at det ikke var tilstrekkelig, på grunn av klageres mangel på interesse for slike tiltak, og deres manglende forståelse av egen utilstrekkelighet. Domstolen la derfor til grunn at det ikke var tvilsomt at de nasjonale myndighetene grundig hadde vurdert alle aspekter ved saken, og fokusert på hva som var barnets beste. Domstolen la også vekt på at klagerne hadde anledning til å søke om utvidet samværsrett, og at vedtaket ville bli revurdert etter 12 måneder. Klagerne fikk dermed tilgang til en jevnlig gjennomgang av vedtakene, der myndighetene måtte vurdere eventuelle endringer og utvikling hos klagerne og X. Domstolen kom også til at den samlede

lengden på sakskomplekset ikke var urimelig, selv om det tok Høyesterett fire måneder å behandle anken. Domstolen konkluderte derfor med at de nasjonale myndighetene hadde handlet innenfor skjønnsmarginen, og at inngrepet var forholdsmessig og rettfærdiggjort i denne saken. Derfor var klagen åpenbart ugrunnet, og måtte avvises i henhold til artikkel 35.

Domstolen behandlet også flere klager fra klagerne. Domstolen kom til at klagerne ikke hadde uttømt nasjonale rettsmidler når det gjaldt klagen om den innledende prosedyren for straks-tiltaket om omsorgsovertakelse og vedtaket om samværsrett. Anførselene måtte derfor avvises i henhold til artikkel 35.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

Les originaltekst på [Hudoc](#)

*

*

*

+ Nyttige lenker

- [Hudoc](#): EMDs database over egne avgjørelser
- [Lovdata](#): EMD-sammendrag på norsk
- [Informasjon om klage til EMD](#)
- [EMD-bulletins internettsider](#)
- [Oversikt over EMD-dømmer mot Norge](#)
- [Norsk senter for menneskerettigheters bibliotek](#)